
מראה מקומות- עניני הלכה

יבמות דף כג'

נסדר ע"י ר' אשר יעקב מילמן

AsherMillman@gmail.com

רב דקהל שערי תפילה

פאסאיק ניו ג'רזי

ל"י ג'רזי בעדיי ונדיה גרוס ע"ה
by Mr. & Mrs. Duvy Gross

www.dafaweek.org

507-DAF-WEEK

info@dafaweek.org

בענין גוי הבא על ישראלית

- **שו"ע אבה"ע ד' יט'**
- **חלקת מחוקק שם סימן ז' ס"ק יז'**
- **נחלת צבי שם ס"ק לז'**
- **פתחי תשובה שם ס"ק ה'**
- **מהרי"ט אלגאזי בכורות פ"ח אות סה'**
- **שרידי אש מהדו"ב ח"ב סימן נט**
- **שו"ת ממעמקים ח"ב סימן כד'**
- **אגרות משה אבה"ע ח"א סימן י'**
- איתא בגמ' שעכו"ם הבא על בת ישראל נקרא בנה ישראל פסול. וכן נפסק בשו"ע שהוולד כשר ורק שנפגם לכהונה. והא דנפגם לכהונה הוא דווקא ולא שנעשתה חללה כן הסביר החלקת מחוקק ולכן אם נישאת לא תצא. אכן משמעות הנחלת צבי שם הוא שדינה כחללה ואסורה לכהונה ולכ' אם נישאת תצא.
- **ובפתחי תשובה הביא מח' פוסקים אם וולד כזה צריך גרות אם לאו ולמעשה נקט שלרוב פוסקים הוי כישראל גמור בלא גירות ומלין אותו בשבת וכו'. [וגירות זו בנולד מגוי הוא מעיקר הדין ולא רק לחומרא ע' בדברי החמדת שלמה שהובא אבה"ע סימן ב' סוף אות ב']. ועיין דבר נפלא מהמהרי"ט אלגאזי שבאמת דבר זה תלוי אם נתגדל כישראל אי"צ גרות אכן אם נתגדל כגוי צריך גירות. ולמעשה נפסק בשרידי אש כהפוסקים שאי"צ גרות שאין לסמוך על השיטות המצריכות גרות כדי שלא יקבל הקבל אחריות על בן מאשה שהרתה לזנונים. וכן הביא מעשה ארוכה באשת איש שזינתה בימי המלחמה בשו"ת ממעמקים שנפסק שיהודי גמור הוא ואינו ממזר ורק שיש להטבילו לחומרא ע"ש. [והבאתי כל אריכות המעשה להבין עד כמה לטפל בשביל נפש אחת בישראל ודו"ק].**
- **ועיין באגרות משה שדן בזרע מלאכותי מבנק של זרע מה דינה בין לענין לאסרה לבעלה בין לענין דין הוולד ונפסק שפשוט שהיא מותרת וגם שהלווד נידון כישראל גמור ורק אם היא בת הסתפק אם כשרה לכהונה עפ"י דין שו"ע הנ"ל.**

עב בית שמואל

סעיף י"ז (כה) אסור אף בשפחה. נשים (בכמות מ"ה ע"ב) אומא, אומא ולו אין לו תקנה. [פ"י פירש"י ד"ה הולד], אין לו תקנה] צנת ישראל, משמע דמוטר נשפחה. והרמב"ם [פ"טו מאיסורי ביאה ה"ה] פירש דאין לו תקנה כלל אפילו נשפחה, כיון דמלך עבדות הוא כשר. ולכאורה קשה, למה הוא אסור נשפחה וממוט מותר נשפחה משום תקנת הנשים [עין ברמב"ם שם ה"ד ובב"ש להלן סקלי"א], ה"נ יהיה מותר נשפחה, בשלמא לטעם של הר"ן [קדושין ל' ע"א מ"ד הרי"ף] י"ל [ד"ב] לא שייך לומר דקדש ועומד, אלא לטעמא דהרמב"ם קשה. ועיין משו"ב רמ"ע [מפאנן] ס' קכ"ה: (כט) ובניו כמותו. דאין [יכול] לישא שום אשה אלא גיורת, וכן (במה) [ב"ח] אינה יכולה לישא רב לגר, ובניו ממוריס כמ"ש בסעיף כ"ג, ושם [בסקלי"א] יתבאר בס"ד:

ע"פ ענפי היות ש"ה במחור"ק

ע"פ מחור"ק

אבן העזר ד הלכות פריה ורביה

ואח"כ צא בעלה עליה אין הולד ממזר) (מרדכי סוף החולק'ג).
 יז לראמי שחציו עבד וחציו בן חורין שבא על אשת איש י"ה הולד וי"א אין לו תקנה מפני שצד ממזרות וצד כשרות מעורבים בו לפיכך כ"ה אסור אף בשפחה כ"ט ובניו כמותו לעולם.
 יח לה"ה ישראל שגשג ממזרת או ממזר שגשג ישראלית הולד י"ממזר לעולם.
 י"ג ל"ג גוי ועבד שבאו על הממזרת

ממזר מדרבנן. ולא ידעמי למה הניח הכז דין זה נגד המרדכי [המובא בציונים שבהג"ה] לנדר: סעיף י"ז יש הולד אין לו תקנה. עיין מ"ש הרז רמ"ע [מפאנן] נמשומוזי ס' קכ"ה, שלדעת רש"י [בכמות מ"ה ע"ב ד"ה הולד] יש לו תקנה, דממזר גמור הוא ומותר נשפחה, והצרי רש"י יותר מוסקמים מדברי הרמב"ם [פ"טו מאיסורי ביאה ה"ה]:

ציונים ומקורות לג' יבמות ס' מ"ב. (ל' לשון הרמב"ם פ"טו מאיסורי ביאה ה"ה. לה) טור. (ל' רמב"ם פ"טו מאיסורי ביאה ה"ה, ולשון הטור.

ע"פ ענפי היות ש"ה במחור"ק

ע"פ מחור"ק

ערך להם

ות"י יבמות נ"ט ע"ב ד"ה טוטה. ועיין מגיד משנה פ"ק ט"ו מהלכות איסורי ביאה ה"ה.

טורי זהב

דעלמא אסור. ב"י. דשם יש ספק איסור דאורייתא, דאפילו ספק בספק אסור כמ"ש בסימן זה לקמן [סעיף כ"ד]: סעיף י"ז [יא] אין לו תקנה. ואע"ג דאי הוה כולו עבד הוה הולד כשר אפילו היא אשת איש, דעבד הבא על בת ישראל הולד כשר. מ"מ כאן דצד חירות שבו קדושין תופסין בה, (ו) הוה כישראל הבא על אשת איש שהולד ממזר:

נחלת צבי
 ספק, הוא אסור, שספק ממזר הוא ספק דאורייתא, זה מותר דאורייתא אלא שרצנן גזרו עליו. רפ"ך ז"ל [פירשה את כ"א]: סעיף י"ז בו. הולד אין לו תקנה. דאי הוה כולו עבד, היה הולד כשר, דק"ל [להלן] סעיף י"ט. גוי ועבד הנצ על צד ישראל הולד כשר. אכל עכשיו מפני זה חירות שבו, הוה כשר ישראל הנצ על אשת איש, דהולד ממזר: כה. ובג"ז [קדושין ס"ו ע"ב] דכל מקום שיש קדושין ויש ענינה, הולד הולך אחר הפגוס שנשתייט: סעיף י"ג. ל. גוי ועבד שבאו על הממזרת הולד ממזר. דכתיב [דברים כ"א ט"ז] כי תהינה וילדו לו, כל היכא דקרין ציה כי מהינה קרין ציה וילדו [לה], וכיון דגוי ועבד לאו בני הויה עינה, לא קרין ציה וילדו לו:

ביאור הגר"א

סעיף י"ט מב. גוי כו'. קדושין ס"ט א' ממזרת נמי כו', וה"ה לגוי שאין מתייחס אחריו, שהרי הולד כשר: יבמות דף ע"ח ע"ב. סעיף י"ט ז. שם [בסו"ד], מסוגיא דקדושין דף ס"ח ע"ב.

באר הגולה
 סעיף י"ז ז. מימלא דרז יהודה שם [ובבב"ח] דף מ"ה ע"ב. ס. טור נגד הרמב"ם שם [פ"טו מאיסורי ביאה ה"ה]. ופשוט הוא כיון שיש בו ד' כשרות. סעיף י"ח ע. משנה (שם) [קדושין] דף ס"ו ע"ב. פ. משנה יבמות דף ע"ח ע"ב. סעיף י"ט ז. שם [בסו"ד], מסוגיא דקדושין דף ס"ח ע"ב.

באר היטב

דחסה קטוה וכו' ע"ש, למה לא דחו כפשוטא דהאם נמי כן נאשה שהלך בעלה למינה הם, אם גישה ואח"כ צא בעלה עליה לא הוה ממזר דמיחא דטוה, רק אם לא גישה הוה ממזר מדרבנן דמיחא כאשת איש. ובאמת י"ע על רמ"א שהעמיק חוס' ור"ש [המובאים בח"מ סק"ח] אם זינה ואח"כ צא עליה בעלה אין הולד ממזר, הוה ללא טורח אחרי שספק המחבר דוקא על עליה קודם שנתגרשה משני הולד ממזר, אכל לאחר גירושין אם צא בעלה עליה לא הוה ממזר, ממילא הוה סימנה ואח"כ צא בעלה עליה דחוה הדין בעמנו. בשלמא חוס' ור"ש* שניבאו, כגרי נאשה שהלך בעלה למינה הם דאפילו ראש פינה - עקבי הבית

לחור שנתגרשה משני אם צא עליה בעלה הוה ממזר משום קנא, והו"א דה"ה נקטוה הדין כן, והתירו להלך דשם לא שייך קנא, אכל לפי ספק שו"ע י"ע. אשה שהינה נאשה ואח"כ הינה נחמק גישה, ולא היו עדים אלא קול, ואח"כ הולדה, ואלו הדבר נביתת ד"מ. ג"ש [ב"ק]. מי שהולדה בעלה על עמשד עם פלוני, וכו' לא התקוהו לכן מפני שלא היו שם לא עדי עומאה ולא עדי פיעור, והלכה וישאל לנמשך גישה, אמתו הולד אפילו ממזר מדרבנן לא הוה. הרי"י ארזי [דברי ירבות] ס' קנ"ד: סעיף י"ז כב. ובג"ז כמותו. דאין [יכול] לישא שום אשה אלא גיורת, וכן (במה) [ב"ח] אינה יכולה

ע"פ בולתת השהה בח"י ת"ל

ראש פינה - חלקת השדה
 הוה ממזר מראשון אף אחר גירושי השני, א"כ הוה דין זה רבותא דבהא לא הוה ממזר, אבל להמחבר דכתב להדיא דוקא קודם שגירשה השני, אבל לאחר גירושי השני לא הוה ממזר, א"כ דין זה הוה משמ דין הג"ל הנוכר בדברי המחבר, ולמה הוצרך הרמ"א לכתבו, ע"כ ע"ש. ולענין לא קשה מידי, דבאמת לפי פשוטת הדברים ראוייה היא לקנוסה יותר בזינה מבנישאת ע"פ טעות שאמרו לה מת בעלך, א"כ אף שכתב המחבר דקודם שגירשה דוקא, דמשמע הא לאחר שגירשה לא הוה ממזר, י"ל דהיינו משום דלא פשעה כ"כ כנ"ל, אבל בזינה נקנסה יותר, לזה קמ"ל הרמ"א דזה אינו, דאדרבה בזינה לא שייך לקנוסה, דדוקא בנישאת ולא דייקא קנוסה כדי שתידוק ולא תינשא בלא דיוק, משא"כ בזינה לא שייך שנקנסה ואמר שהולד ממזר כדי שלא תזנה, שהרי בלא"ה עוברת על איסור דאורייתא ומונה תחת בעלה, ואם אינה חוששת לזה, איך החטוש על מה שנעשה להולד ממזר, וסברא זו מפורשת כן שם במרדכי סוף החולק' (ולזה) [ובזה] אפשר לתרץ קושיית הח"מ כאן דלמה לא הביא מהתוס', דבתוס' שם אינו מפורש הסברה כ"כ, ע"ש. גם מ"ש הבאה"ט בשלמא התוס' והרא"ש כו', לא ידעתי אנה מצא כן בהרא"ש שטובר דלא כהמחבר, אדרבה משמע בהרא"ש ריש (החולק') [האשה רבה ס' ג'] דסובר ג"כ דוקא קודם שגירשה, וכ"כ להדיא בספר עטרת פז [על הרא"ש] שם ס' א' וסי' ג', ע"ש:

גליון מהרש"א
 ב"ש סק"ב. למה הוא אסור בשפחה. כיון דמלאויהא גס ישראל גמור מותר נשפחה להרמב"ם [פ"ב מאיסורי ביאה ה"ה. ה"ה] לקמן סימן ט"ו כ"כ סק"ו, וא"כ אף שחלק זה

אבן העזר ד הלבבות פריה ורביה בית שמואל עג

סעיף י"ט (א) הולד ממזר.
דק"ל כל מקום שאין קדושין ולא
קדיין כי מהיננה, לא קדיין וילדו לו.
ע"כ סוף פרק האומר [קדושין ס"ח
ע"ב]:

נחלת צבי
לא. ופגום לכהונה. עיין לעיל סק"ה: סעיף ב' לב. הולד גוי.
דק"ל [קדושין ס"ו ע"ב] דלל מי שאין (לו) [לה] עליו ולא על אחים
קדושין, הולד כמותה:

סעיף כ' טו. הולד עבד. עיין ו' לב מ"א (ט"ו) י"ג. ואף על גב דיש
אזמרים דנזמן הוא אין להמיר לכתחילה, הביאם עממות יוסף סוף פרק
האומר [קדושין ס"ט ע"א], משא מלך פסק להמיר כל עוד דיהיז ממנה כנגד
למלכו. ובלגד סיפרכ הממזר שלא צא עליה כזמרה נישואין, דלגלו הכי
וע"ז זה בודאי ממזר, אבל ספק ממזר אינו מטהר עממו על ידי
אבל ספק ממזר אינו מטהר עממו על ידי
למדמי מדברי רמ"ע [מפא"ק] כפטר מיקור דין [ד"ה פ"ט] צענין שזכרו ישי לשפתחו:

באר הגולה
ק. מסקנת הגמרא גמנות דף מ"ה ע"ב. ר. עיין גמ"ש לעיל סעיף ה'
[אזת ס"ג] סעיף כ' ט. משנה קדושין דף ס"ו ע"ב.
שם [בקדושין, המובא בבאה"ג אות ח"ה], הלכה כ' טרפון:

באר היטב
לשא רק לגר, וזמיו ממזרים כ"ג. ב"ש [סקכ"ט]: סעיף י"ט כג. הולד
כשר. עיין מה"ג בנהגה הטור (סעיף) [אות] כ"ט, אם האנוסים ששמעו
צדקא וקלאה אם נתייבס הס כגרים גמורים, ואם צא אחד מהם על אשת חבירו (ד) הולד
הולד מהם אם נגמיר מותר לצוא בקהל, או מאחר שצאו מורע ישראל וישראל
ששמעו לעולם הם הקלאים ישראל משומד וקדושין קדושין, ממילא אם צא על אשת
חבירו הולד הולד הוי ממזר, ע"ש. ועיין בשמ"ש ס"א ס"ה (מ"ו) [מ"ז]
וזמ"ז [מים עמוקים] סי' (ל"א) [ל"ב]:

באר היטב
אשתו בקביעות, אחד נכרי ואחד ישראל, בניו מתיחסים אחריו, ע"ש. ועיין בתשובת חמדת שלמה [אה"ע] סי' א' שגילה בעיני זה במעשה [במדינת
ישמעאל] באשה אחת שנוכה בעלה עגונה יותר מארבעים שנה, ונתערבה בין הישמעאלים ולא התנהגה דת יהדות כלל, אף שלא המירה דתה, מ"מ
לא היה בה לחלוף יהודית כלל, ואח"כ ילדה בת והחזיקה אותה בין הישמעאלים, והבת לא ידעה מאיזה עם היא, עד שקודם מות המופקרת הורידה
לבתה שהיא יהודית וצויתה עליה שתעמוד בדת יהודית, וכן עשתה. והנה קלא דלא פסיק שהבת הזאת היא מערבי ידוע, וגם מעינים שקודם
שנתעברה המופקרת עם הבת הזאת וינתה בכפר אחד כמה עתים עם ערבי אחד, ובאותו כפר אין יהודים בקביעות רק סותרים הבאים שם, גם
בקרעשמ"י דר יהודי אחד, מה משפט הבת הזאת, אם נחוש שמא נתעברה אמה מישראל, ואף שהיו רוב כשרים אצלה, מ"מ ליוחסין הא בעינן חרי
רובי כמבואר בש"ס [כתובות ט"ו ע"א] ופוסקים [רמב"ם פ"ח מאיסורי ביאה ה"ד וש"ע סימן ו' סעיף י"ז]. והשיב על זה באריכות, ויצטרף מתחילה על פי
דברי הנודע ביהודה [אה"ע] קמא סי' (ה') [ז'ו] [שיובא לקמן סעיף ל"א] [סקמ"א], דאם מתה האם וא"צ לדון רק על הולד, הו"ל פירש וסגי כחד רוב, ודוקא
ליוחסין דכהונה בעי חרי רובי. ונידון דידן לכאורה עדיף מנידון הדנועה ביהודה, דאף אם האם היתה חיה, אין כלל נגד האם אם וינתה
עם ערבי או עם ישראל, דטורף סוף אסורה לבעלה. ואף דמצד אחר נידון דידן גרע טפי משם, לפי מה שהעלה שם דרוב לחדר לא מהני רק עם סכרא
בדוקא ומונה כדי שלא תפסל, וזה לא שייך הכא כלל, מ"מ אין סברתו בזה מוכרחת. אך באמת עיקר דבריו תמוהים, בדברמ"ם [פ"ט] מאיסורי ביאה
ה"ב] מבואר כמעט להדיא דאפילו לא נבדקה האם עד שמתה כו'. ואף למ"ש לעיל דנידון דידן עדיף, הואיל שלא היה מעולם מקום כלל לדון על
האם, שפיר י"ל דהולד מיקרי פירש, מ"מ קשה מאד לומר כן, דא"כ הולד הנוולד מאשה גרושה וחללה דאין לדון על האם כלל, לא יהיה בכלל
שותקין כו' [עיין לקמן סעיף ל"א] [שם] שכתבתי בשם קהלת יעקב [ל"ט] סי' י"ח ד"ה וסחמא] דאפילו האשה היא גרושה מכבר, יש עליה להיות
ספק אם היא אסורה לכהן גם משום זונה ע"ש, לפ"ז אין ראייה לנידון דידן דאין שום ג"מ על האם] והאר"ך בזה, ומסיק, לפי מה דמוכח מהות' נזיר
י"ב [ע"א] ד"ה אסור בכל הגושים] דדוקא מיעוט ממזרים מיקרי קבוע דנקרא עליהם שם פסול, ולא מיעוט קרובים, היה מקום לצדד להתיר אם היה נודע
בבירור שנולדה ע"כ"ב במקום רוב ישמעאלים אע"פ שהיו חר רובא, אך לפי הגביית עדות אין כאן עדות ברורה ע"ז, א"כ קשה להקל. ואף למ"ש
הב"ש [ב"ס] ו' סק"א] היא דידוע שויתנה עם כשר מהני רוב אחד, ובהנהגה דגול מרבכה שם כתב דאפילו רוב אחד לא בעי, מ"מ לא מהני
הכא מה דידוע שויתנה עם ערבי, די"ל דמופקרת גרוע טפי כיון שמוחזקת לנזונה. אמנם יש לצדד, הואיל ועיקר התחברותה היה רק עם ערביים
שויתנה מלבושה ולא התחזקה דת יהודית, וכל זה נתברר בעדים, א"כ הרי דעת הטור כמ"ש הב"ש [כאן] סקמ"ג ג"ב דבישראלית לא חיישינן כלל
לערבי, וצ"ל הטעם [ד] מחמת שינוי הדתות אינם מקורבים כ"כ, וא"כ בנידון דידן שהיתה מתנהגת כערבית לגמרי ובדואי היתה מרוחקת מעדת
ישראל, וכמ"ש בבבית ערות שלא אספה לבית ישראל, לא חיישינן לישראל. וגם מסייע לזה חזקת כשרות של ישראל ורוב ישראל אינם פרוצים
בעריות, י"ל דאף לישיבת הרמב"ם [פ"ט] מאיסורי ביאה ה"ט] [ד"ס"ל דחיישינן לערבין] לא חיישינן לישראל. ושוב הביא דברי תשובת בשמים ראש

להולד ממזר ק"אם באו על בת ישראל בין פנויה בין אשת איש הולד
כשר יפגום לכהונה.

**ב' (ל) שממזר הבא על הגויה הולד גוי ואם נתגייר הרי הוא כישראל ואם
כא על השפחה הולד עבד נשתחרר הרי הוא כן חורין**
ציונים ומקורות (ל) טור, מרמב"ם פ"ט מאיסורי ביאה ה"ג-ד.

ערך לחם

סעיף י"ט בסופו. ואם קודש קודם שכל היתה אמו ישראלית או משומדת, בודאי חוששין לקדושו. גם הרש"ך ח"ב סי' ר"ב כתב דחוששין לקדושו, ויש
אלא שהתיר בנשים שבפורטוגאל שנטמעו זה כמה שנים בין הנכרים. ולדידי על הספק פשיטא דאין חוששין שמא בן ישראלית הוא, שא"כ בכל גוי
נחוש לכך. הבעלת למשומד היא כנבעלת לגוי וקנאים פוגעים בה, ואפילו היה המשומד יבם. ה"ר"א מורח"י סי' (ס"ו) (מ"ו) בשם מרדכי [בבמות סי'
כ"ח כ"ט]. וצ"ע, דהא אמרו [סנהדרין מ"ד ע"א] אע"פ שחטא ישראל הוא.

נחלת צבי
לא. ופגום לכהונה. עיין לעיל סק"ה: סעיף ב' לב. הולד גוי.
דק"ל [קדושין ס"ו ע"ב] דלל מי שאין (לו) [לה] עליו ולא על אחים
קדושין, הולד כמותה:

סעיף כ' טו. הולד עבד. עיין ו' לב מ"א (ט"ו) י"ג. ואף על גב דיש
אזמרים דנזמן הוא אין להמיר לכתחילה, הביאם עממות יוסף סוף פרק
האומר [קדושין ס"ט ע"א], משא מלך פסק להמיר כל עוד דיהיז ממנה כנגד
למלכו. ובלגד סיפרכ הממזר שלא צא עליה כזמרה נישואין, דלגלו הכי
וע"ז זה בודאי ממזר, אבל ספק ממזר אינו מטהר עממו על ידי
אבל ספק ממזר אינו מטהר עממו על ידי
למדמי מדברי רמ"ע [מפא"ק] כפטר מיקור דין [ד"ה פ"ט] צענין שזכרו ישי לשפתחו:

באר הגולה
ק. מסקנת הגמרא גמנות דף מ"ה ע"ב. ר. עיין גמ"ש לעיל סעיף ה'
[אזת ס"ג] סעיף כ' ט. משנה קדושין דף ס"ו ע"ב.
שם [בקדושין, המובא בבאה"ג אות ח"ה], הלכה כ' טרפון:

באר היטב
לשא רק לגר, וזמיו ממזרים כ"ג. ב"ש [סקכ"ט]: סעיף י"ט כג. הולד
כשר. עיין מה"ג בנהגה הטור (סעיף) [אות] כ"ט, אם האנוסים ששמעו
צדקא וקלאה אם נתייבס הס כגרים גמורים, ואם צא אחד מהם על אשת חבירו (ד) הולד
הולד מהם אם נגמיר מותר לצוא בקהל, או מאחר שצאו מורע ישראל וישראל
ששמעו לעולם הם הקלאים ישראל משומד וקדושין קדושין, ממילא אם צא על אשת
חבירו הולד הולד הוי ממזר, ע"ש. ועיין בשמ"ש ס"א ס"ה (מ"ו) [מ"ז]
וזמ"ז [מים עמוקים] סי' (ל"א) [ל"ב]:

באר היטב
אשתו בקביעות, אחד נכרי ואחד ישראל, בניו מתיחסים אחריו, ע"ש. ועיין בתשובת חמדת שלמה [אה"ע] סי' א' שגילה בעיני זה במעשה [במדינת
ישמעאל] באשה אחת שנוכה בעלה עגונה יותר מארבעים שנה, ונתערבה בין הישמעאלים ולא התנהגה דת יהדות כלל, אף שלא המירה דתה, מ"מ
לא היה בה לחלוף יהודית כלל, ואח"כ ילדה בת והחזיקה אותה בין הישמעאלים, והבת לא ידעה מאיזה עם היא, עד שקודם מות המופקרת הורידה
לבתה שהיא יהודית וצויתה עליה שתעמוד בדת יהודית, וכן עשתה. והנה קלא דלא פסיק שהבת הזאת היא מערבי ידוע, וגם מעינים שקודם
שנתעברה המופקרת עם הבת הזאת וינתה בכפר אחד כמה עתים עם ערבי אחד, ובאותו כפר אין יהודים בקביעות רק סותרים הבאים שם, גם
בקרעשמ"י דר יהודי אחד, מה משפט הבת הזאת, אם נחוש שמא נתעברה אמה מישראל, ואף שהיו רוב כשרים אצלה, מ"מ ליוחסין הא בעינן חרי
רובי כמבואר בש"ס [כתובות ט"ו ע"א] ופוסקים [רמב"ם פ"ח מאיסורי ביאה ה"ד וש"ע סימן ו' סעיף י"ז]. והשיב על זה באריכות, ויצטרף מתחילה על פי
דברי הנודע ביהודה [אה"ע] קמא סי' (ה') [ז'ו] [שיובא לקמן סעיף ל"א] [סקמ"א], דאם מתה האם וא"צ לדון רק על הולד, הו"ל פירש וסגי כחד רוב, ודוקא
ליוחסין דכהונה בעי חרי רובי. ונידון דידן לכאורה עדיף מנידון הדנועה ביהודה, דאף אם האם היתה חיה, אין כלל נגד האם אם וינתה
עם ערבי או עם ישראל, דטורף סוף אסורה לבעלה. ואף דמצד אחר נידון דידן גרע טפי משם, לפי מה שהעלה שם דרוב לחדר לא מהני רק עם סכרא
בדוקא ומונה כדי שלא תפסל, וזה לא שייך הכא כלל, מ"מ אין סברתו בזה מוכרחת. אך באמת עיקר דבריו תמוהים, בדברמ"ם [פ"ט] מאיסורי ביאה
ה"ב] מבואר כמעט להדיא דאפילו לא נבדקה האם עד שמתה כו'. ואף למ"ש לעיל דנידון דידן עדיף, הואיל שלא היה מעולם מקום כלל לדון על
האם, שפיר י"ל דהולד מיקרי פירש, מ"מ קשה מאד לומר כן, דא"כ הולד הנוולד מאשה גרושה וחללה דאין לדון על האם כלל, לא יהיה בכלל
שותקין כו' [עיין לקמן סעיף ל"א] [שם] שכתבתי בשם קהלת יעקב [ל"ט] סי' י"ח ד"ה וסחמא] דאפילו האשה היא גרושה מכבר, יש עליה להיות
ספק אם היא אסורה לכהן גם משום זונה ע"ש, לפ"ז אין ראייה לנידון דידן דאין שום ג"מ על האם] והאר"ך בזה, ומסיק, לפי מה דמוכח מהות' נזיר
י"ב [ע"א] ד"ה אסור בכל הגושים] דדוקא מיעוט ממזרים מיקרי קבוע דנקרא עליהם שם פסול, ולא מיעוט קרובים, היה מקום לצדד להתיר אם היה נודע
בבירור שנולדה ע"כ"ב במקום רוב ישמעאלים אע"פ שהיו חר רובא, אך לפי הגביית עדות אין כאן עדות ברורה ע"ז, א"כ קשה להקל. ואף למ"ש
הב"ש [ב"ס] ו' סק"א] היא דידוע שויתנה עם כשר מהני רוב אחד, ובהנהגה דגול מרבכה שם כתב דאפילו רוב אחד לא בעי, מ"מ לא מהני
הכא מה דידוע שויתנה עם ערבי, די"ל דמופקרת גרוע טפי כיון שמוחזקת לנזונה. אמנם יש לצדד, הואיל ועיקר התחברותה היה רק עם ערביים
שויתנה מלבושה ולא התחזקה דת יהודית, וכל זה נתברר בעדים, א"כ הרי דעת הטור כמ"ש הב"ש [כאן] סקמ"ג ג"ב דבישראלית לא חיישינן כלל
לערבי, וצ"ל הטעם [ד] מחמת שינוי הדתות אינם מקורבים כ"כ, וא"כ בנידון דידן שהיתה מתנהגת כערבית לגמרי ובדואי היתה מרוחקת מעדת
ישראל, וכמ"ש בבבית ערות שלא אספה לבית ישראל, לא חיישינן לישראל. וגם מסייע לזה חזקת כשרות של ישראל ורוב ישראל אינם פרוצים
בעריות, י"ל דאף לישיבת הרמב"ם [פ"ט] מאיסורי ביאה ה"ט] [ד"ס"ל דחיישינן לערבין] לא חיישינן לישראל. ושוב הביא דברי תשובת בשמים ראש

ראש פינה - עקבי חבית
זלסיה הולד כמותה, וכן מציין בנדה"ק. ונכסף שלמן הטבור להגוף מהר"י לגוף ז' מציין ס"ק זה על סופא דסעיף י"ט, ומונה צ"ש הולד כשר, ולא היה לפניו המהוד"ק:

חידושי הגר"ע"א
סעיף י"ט ו' הולד כשר. כ"ג, וזמ"ש וזמ"ש הג' על אשת אב, אם נמצא כיון דאין לו
מקומות, ומהם קדושין ע"ה ב' ד"ה ה' ישמעאל, ועיין מה"ש ט"ז שם שם רש"י
שקומר עממו כזו, ובחידושי הארנטי לישא, וא"כ:

גליון מהרש"א

של צדונו הוי ישראל כלקמן כמקום סעיף י"ט, והיה מותר משום תקנת הולד: סעיף י"ט. ואם באו על בת ישראל כו'. וגם קנאים פוגעים בה. וכן צנעלם למומה. ומהוד"ק ח"ב
קי' ר"ז: שם. ופגום לכהונה. עיין ס"מ צ"ש לעיל סעיף ה' [ח"ה] מ"ז סוף וביש סק"ב:

שי לבורה
סעיף י"ט. הולד כשר. כ"ג, ומעט דלף שלא נתגייר, ובלאמת לא נן טיעם המוק' ככה
מקומות, ומהם קדושין ע"ה ב' ד"ה ה' ישמעאל, ועיין מה"ש ט"ז שם שם רש"י
שקומר עממו כזו, ובחידושי הארנטי לישא, וא"כ:

חלקת מחוקק

אבן העזר

הלכות פריה ורביה

בית שמואל

נג

סעיף ה' ב' על אחת מאלו. כלומר, על אלו אומות קודם שנגמירו הולד כמותה, כמו שהדין בכל האומות שולדה כמוה: ג] אלא שפגום לכהונה. כמו בכל גוי הנא על צד ישראל, ודלקמן סעיף י"ט. ולפיכך נגמרה [בהולדו] [ביתומה] דף מ"ה ע"א] מק"ו דלמנה דמה פסולה לכהונה והיא חלה. ומיהו יש חולקין [בזה], ה"ק"ף [שם ט"ו ע"א מדפי ה"ק"ף] והר"ב המגיד בשם הרמב"ן [ספר הזכות שם, ובחידושו שם מ"ה ע"א] פט"ו מהלכות איסורי ביאה [ה"ג], דלא הו' אלא ספק, ואם נישאת הבת לכהן לא מלא, והולד ספק חלל:

ציונים ומקורות ד' לשון הרמב"ם פ"ב מאיסורי ביאה ה"ב, טור. ה' לשון הטור.

דקחשיב [בסעיפים א'-ג], היינו אפילו נגמירו אקורים, אלא כסעיף ה' מ"ט (ו) ישראל הנא על אמת מאלו ואחד מאלו וכו', איירי בגימון [דלא] הולד כמותה. גם י"ל דאיירי שם נמי בגימון, כשדלאל צא על אמת בגימון, או הולכים אחר הפגום, והוא פגום: סעיף ה' ב' אלא **שפגום**. ה"ק"ף [בבמות ט"ו ע"א מדפי ה"ק"ף] מסופק בזה אם הס פגומים לכהונה, והרמב"ם [פס"ט מאיסורי ביאה ה"ג] כתב דהס כשרים, אלא הר"ש [שם פ"ד ס"ו ל'] כתב דהס פגומים לכהונה מק"ו [מ"ה] גדול הנא על האלמנה שבה פגום אע"פ שאין [האיסור שזה בכל ק"ו] אם נא אחד

מאלו קודם שנגמירו על צד ישראל שהולד פגום לכהונה. ולפסק הלכה נראה לנלוה [בדעינה] אין מולאים אם נישאת לכהן, דהא לרמב"ם כשה, וכן לה"ק"ף ורמב"ן [ספר הזכות שם, ובחידושו שם מ"ה ע"א] אין מולאים. ועיין משנת מהרש"ל סי' [י"ח]. ועיין סוף סימן ז' [סעיף ב' א']:

נחלת צבי

סעיף ד' ב' בנה מצרי שני. ולא אמרינן כיון שהורמו גינות טעון דור לאשון. מוס' [בבמות ע"ה ע"א ד"ה ה"א]: סעיף ג' ה' על אחת מאלו הולד כמותה. דל מנסו שאין קדושין, הולד כמותה: ד. חוץ ממוזר. וכמו רפ"ך ז"ל [דר"ש אות ד'], אלל נמן דינו [כאלד] [כאנין], ע"ש. ועיין מה שמצד מורי ורבי [ב"ה אות ב'] בקונטרס אחרון: ה. הולד כשר לקהל. כפ"ק [בבמות ט"ו ע"א מדפי ה"ק"ף] כתב שה"ק"ף שאסיקנה גוי ועבד הנא על צד ישראל הולד כשר, והאיך שם על שם קנה רבונות אלל לכהונה הולד פגום מנת ק"ו מאלמנה לכ"ו, ועל פי

גור אריה

סעיף ה' ב' הולד כשר וכו'. ובעל נחלת צבי [ס"ה] כתב ז"ל, ועל פי קנה רבונות כתב [ה"ק"ף] שכתבו סתמה ולא מסימיו אם הולד פגום, והעלה שם שהוא מסתפק אי הו' פגום אי לא, ע"ש. ורש"ל בתשובות סי' [י"ו] וי"ח פסק שאינו פגום:

באר הגולה

ביאור הגר"א

סעיף ד' ו' שם דף ע"ח ע"א. סעיף ה' ז' משנה קדושין דף ס"ו ע"ב. ה. מסקנת הגמרא כימות דף מ"ה ע"ב. ט. טור, וכדעת אביו הר"ש שם נפקדו [פ"ד ט"ו ל'] שאין ספק בזה שפסול לכהונה, דסתמא דתלמודא וכולהו אמוראי מודו בכ"ז. י. ופירושו, שאם הו' צד אסורה

באר היטב

פתחי תשובה

סימן ד סעיף ה' א. הולד כשר. עיין בספר יערות דבש ח"א דרוש י"ז מ"ש שם וז"ל, ידוע מ"ש בגמרא [בבמות מ"ה ע"א] לכמה דעות גוי הבא על בת ישראל הולד כשר, אלא שנקרא ממזר, ולמ"ד הולד כשר הולד גוי, אבל למ"ד הולד ממזר הרי הוא ישראל רק ממזר, וא"כ דרוש שהיה בן אסור היה ישראל רק ממזר כו', עכ"ל. ובתחילת ההשקפה תמתי מאד מה ראה על ככה לומר דלמ"ד הולד כשר הולד גוי ומשום הכי הוצרך להסמין הדרוש שלו רק אליבא דמ"ד הולד ממזר דהוא דלא כהלכתא, דהא אגן פסקינן [להלן סעיף י"ט] דהולד כשר, ובאמת מסתימה כל הפוסקים נראה דהולד כשר והוא ישראל גמור. הן אמת ובפסקי תוס' פרק עשרה יוחסין סי' קמ"ב כתבו כן, אך בדברי התוס' שם דף ע"ה ע"ב בר"ה ור' ישמעאל, אין הכרח לזה כמ"ש מהרש"א שם, וגם כתב שדברי רש"י [קדושין ס"ח ע"ב ד"ה לימא, ע"ו ע"א ד"ה ופריכין] סתרי אהדי בזה ע"ש, ועיין עוד במהרש"א יבמות ט"ז ע"ב [בתוס' ב"ה אמוראי, דרוק, ואם כי אין משיבין על הדרוש, אך דבר זה לא נצרך כלל לענין הדרוש שלו, דאדרבה יתור היה הוכן דרוש אליבא דהלכתא דהולד כשר וגם הוא ישראל. שוב ראיתי בספר שער המלכות איסורי ביאה דין ג' האריך הרבה בדין זה, וכתב שם לישב הסתייה בדברי רש"י שהקשה מהרש"א הג"ל, דלעולם דעת רש"י דהולד ישראל, ומ"ש בפרק האומר [קדושין] דף ס"ח [שם] דהולד כשר על ידי שנתגייר, לא כתב כן אלא לפום מאי דס"ד התם דכל היכא דשרינן ליה בתר ישראל הולד ממזר כו', אך דברי התוס' סתרי אהדי, והאריך עוד בזה. ובסוף דבריו הביא ראייה עצומה דהוא ישראל גמור מסוגיא דבכורות דף מ"ז [ע"א] [ובי"ד סימן ש"ה סעיף י"ח] דמבואר שם דחייב כפריון, ואי היה צריך גירות אמאי חייב כפריון, הא בבנין כתיב [שמות י"ג ג'], אלא ודאי דכשר לגמרי והרי הוא כישראל גמור, ע"ש: ושוב מצאתי בתשובת חמדת שלמה [אה"ע] סי' ב' ג' פלפול גדול בדין זה. ודעת הגאון מליא ז"ל [המובא שם בס"י ב'] דהיה צריך גירות כפשטות לשון רש"י בקדושין ס"ח ע"ב ד"ה לימא קסבר רבנא, ומה שתמה מהרש"א דבריו רש"י סתרי למ"ש ב"ד [ע"א] ב"ה ופריכין, כתב הוא ז"ל לישב בטוב טעם, ולחלק בין נולד מן הנכרי גולד מן העבד אגן לו חיים, אלא דאעפ"כ אסור במזנות, דשאני גירות ידיה מנכרי גמור ואין לדמותו לגרים דעלמא, ודאי ליה מבכורות מ"ז [שחזכרי השער המלך הג"ל]. והטעם לפי המבואר ביבמות ס"ב [ע"א], דרק בגינות אית לנכרים חיים, אבל בגינות לית להו חיים, ולפ"ז גירות צריך משום דכל זמן שלא נתגייר עדיין נתייחס אחר אביו, אבל כשתגייר הו' לית להו חיים, וממילא אחר הגירות שדינן ליה בתר אימיה, והוי כישראל גמור ודינו בכבוד ישראל חייב כפריון, ואסור במזנות ג"כ מהאי טעמא. והגאון בעהמ"ח ז"ל האריך [שם בס"י ג'] לחלק עליו, וכתב דמרש"י הג"ל אין ראה לפי המסקנא, ומתוס' פרק החולץ [בבמות] דף מ"ז [ע"א ד"ה נאמן] מוכח אדרבה דאין צריך גירות, וגם מוכח כן משיטת ה"ק"ף [בבמות ט"ו ע"א מדפי ה"ק"ף] הרמב"ם [פס"ט מאיסורי ביאה ה"ג] דפסקי בגוי ועבד הבא על בת ישראל דהבת אינה פגומה לכהן, ואי הו' צריכה גירות ודאי הו' פגומה לכהונה, וכן מבואר בפשיטות מדברי הר"א"ם פרשת אמור [ויקרא כ"ד י'] ומדברי הרמב"ן וחקמי הצרפתים שהביא שם, וכן מבואר מגדולי האחרונים, הב"ש ריש סימן ד' [סק"ה] והט"ו והש"ך בי"ד סימן רס"ח [ב"ט] סק"י [ובש"ך סק"י א], ודאי דהכי הלכתא דא"צ גירות, ע"ש. גם בתשובת נודע ביהודה תניינא [חלק אה"ע] סי' ק"נ מבואר שתופס בפשיטות דא"צ גירות ובעדת ישראל מתחשב לכל דבר שבקדושה, ע"ש, וכן נראה דעת הגאון בעל תפארת למשה בי"ד סימן רס"ו, הבאתיו ב"ש שם ס"ק [י"א] [י"ד], דמתיר למהלו בשבת עיין שם, וכן מבואר בתשובת ברית אברהם [אה"ע] סי' ב' אות ו' אות ו', ע"ש מ"ש בזה: ב. אלא שפגום. עיין בתשובת משכנות יעקב [אה"ע] סי' ב': ג. לכהונה. עיין באר היטב [סק"ה] מ"ש ע"כ בריעבר אין ראש פינה - חלקת השדה

סק"ב. קודם שנתגיירו כו'. עיין בב"ש סוף סק"א ומה שכתבתי שם: סק"א. כמו בכל גוי כו'. רצונו, דמירי בגינות, וכמו שהבאתי בב"ש סוף סק"א בשם דר"ש ופרישה ע"ש. מק"ו דאלמנה כו'. מה אלמנה לכהן גדול שאין איסורה שיה בכל, רק לכ"ז אסורה, ולדה פגום לכהונה, אלו שאיטורן שיה בכל אינו דין שולדה פגום. וה"ה בשם הרמב"ן, כע"ל בנו"ך,

אמרי ברך

גליין מהרש"א

סעיף ה'. הולד כמותה. עיין סימן ט"ו כ"ש סק"ח: ב"ש סק"ב. דהס פגומים לכהונה מק"ו. עיין נסמון סק"ד:

יד אפרים

סימן ד ב"ש סק"ב. הרמב"ם כתב. נ"ב, והכ"ז והמשה למלך [פ"ט מאיסורי ביאה ה"ח] כתבו להיפך בזה. ולפענ"ד להרמב"ם דעמו כה"ק"ף ולכן פסקם הכריע, וכמ"ס הרמב"ן [וחשוף ה' ע"א] לעת ה"ק"ף לענין מוסה:

במר אמהי כיון דיש צו זד פיסול, דלף שיך פיסול חי שדין ליה
 במר גוי, והדבר פשוט דגוי ועבד הנא על צמ ישראל הולד כשר
 ורואי לנא צקהל אפילו קודם שיתגייר דאין דינו כגוי, דאפילו לפי
 גירסא זאת דגרסי קסבר רבינא הולד ממזר לפי המסקנא זה פשוט
 דכל דאיכא זד פיסול דפגוס לכהונה
 קריין ביה צנן, וכיון דהכחוב קראו
 צנן איך אפשר שיהיה דינו כגוי. וכן
 נראה מדברי רש"י צפרק י' יומסין
 (דף ע"ו ע"א), גבי הא דלמך רבא
 עבד ושפחה נחעברו צהס דפרין איסור משום מאי משום שפחה
 יתני מדא וכו', ופירש"י ופרקיין וכו' דע"כ נכרי ועבד הנא על צמ
 ישראל הולד כשר עכ"ל, ואם אימא דק"ל לרש"י דאף אחר האמת
 למ"ד הולד כשר אינו מותר לנא צקהל עד שיתגייר, מאי פריך הרי
 כיון דלף נתיייר אסור לנא צקהל, אלף עכ"ל דאחר המסקנא
 דהכחוב קראו צנן אף דלף הוי ממזר כל דיש צו זד פיסול דפגוס
 הוה לכהונה.⁴³

אם נולד אחר שנתגייר או קודם פטור דהמולא מתצרו עליו הראיה
 יעו"ש. אלף ע"כ ז"ל דאחר המסקנא דהיא דקדושין, כל דשדין
 ליה צמר ישראל ופסלין ליה לכהונה הרי חשיב כישאל אפי' קודם
 שיתגייר.⁴⁵ ועפ"ז הוה דמלך הש"ס הכא, דלף חימא למ"ד אין
 מזהמין את הולד דהיינו דהולד
 ממזר, דהס פשיטא דכיון דהוי
 ממזר שדין ליה צמר אמו לגמרי ואין
 לו שום שייכות עם אביו, ואם היתה
 צמ ישראל חייב צה' סלעים, אלף
 דציהותה ליה פטור, אלף אפילו למ"ד מזהמין את הולד דהיינו
 דשדין ליה צמר אביו, עכ"ז אם היתה צמ ישראל חייב צה' סלעים
 כיון דעכ"פ הוה שדין ליה צמר אמו דפסול לכהונה, וא"כ צליה
 פטור דהא לוי פסול הוה, וכיון דפסול לכהונה הוה הרי שדין ליה
 קלת צמר אמו ולא הוי גוי גמור.

ונראה דהא דקריין ליה מזהמין כגוי דקאמר מזהמין את הולד
 אע"פ דצנן קריין ביה, היינו משום דיש לו זד גיות ויש לו
 זד ישראל, דמלך דאינו ממזר הרי שדין ליה צמר הגוי אביו, ומלך
 דפגוס לכהונה שדין ליה צמר אמו, וי"מ מזה דמאי דאמרין
 דלמ"ד כשר אפילו קודם שנתגייר כשר, היינו כגוי שצא על צמ
 ישראל בדרך זנות ונחעברה ממנו ושוב לא ידע הגוי מהולד כלל,
 ואמו גדלו צמורה וצמזות כן ישראל ממש, דבכה"ג אמריין דאיגלאי
 מילתא למפרע דהורחו ולידתו נקדושה ומתחלתו ישראל גמור היה
 ולא כגוי שנתגייר, אך אם היה הענין שגוי לקח את צנו וגדלו הוה
 צעמנו כמשפט צני הגויים ונמגדל בגיות, כה"ג אמריין דאיגלאי
 מילתא למפרע דהורחו ולידתו חשיב כלינו מחלתו גוי גמור,
 ובאופן זה אינו מותר לנא צקהל עד שיתגייר גירות גמור, דהכי
 דרשיין ליה לקרא את צתך לא חתן לצנו כי יסיר את צנן מאחרי,
 דה"פ דצן צתך דקרוי צנן וכישאל מעיקרו מיקרי היינו אם לא
 יסירו מאחרי, דאם יסיר את צנן מאחרי דמעיקרא מגדל אותו גוי
 כמגדל צין הגויים, הרי למפרע אינו קרוי זה צנן.⁴⁶ ונראה לע"ד
 דז"ל לדעת התוס' והרא"ש שפירשו מ"ד מזהמין דהיינו דהולד
 כשר דכיון דשדין ליה צמר אביו נקרא מזהמין כגוי, ואם אימא דככל
 גוונא צנן קריין ביה וכישאל גמור הוה מעיקרו, לא מכנו מו"ל מי
 שאינו ממזר בלשון זה דמזהמין את הולד, כיון דאחר האמת ישראל
 הוה ולא שדין ליה צמר אביו כלל, אמנם לפי האמור א"ש דעכ"פ
 יש לו זד גיות וזד ישראל והכל תלוי צמה שיתצבר אח"כ, דאם
 גדלמו אמו כישאל גמור למפרע משעת לידה הוה כישאל גמור
 ולא כגוי שנתגייר, ואם גדלו הגוי כמשפט הגויים למפרע משעת

ובן יש ללמוד מדברי התוס' צפרק החולץ (דף מ"ז ע"א) ד"ה
 נאמן וכו', דהקשה ה"י דמי וכו' ואם היתה אשתו ישראלית
 ממה נפשך צנו כשרים דק"ל נכרי ועבד הנא על צמ ישראל הולד
 כשר וכו' עכ"ל, ואם אימא דלפי גירסא רש"י דגריס צהיהא דרבינא
 קסבר הולד ממזר, יולא לנו דאפילו אחר המסקנא למ"ד הולד כשר
 הוה דרואי לנא צקהל לאחר שיתגייר, א"כ התוס' דס"ל כגירסא
 זאת וכמ"ש התוס' צפ"ב דיצמות כנוכר לעיל הכי ק"ל, וא"כ מאי
 קשיא ליה הכא, הא אפילו למ"ד הולד כשר אכתי פוסל את צנו
 שדינן כגויים כל זמן שלא נתייירו, אלף עכ"ל דאחר המסקנא כל
 שהוא פגוס לכהונה שפיר קריין ביה צנן ואפילו קודם שנתגייר
 מותר.⁴⁴

ועוד ראה גמורה לזה משמעין דלויה שילדה צבור דפטור
 מחמשה סלעים, ומוקי לה ר"פ דאיעבר מגוי, ואפי' למ"ד
 מזהמין את הולד לוי פסול הוה, דלפי פי' התוס' והרא"ש הכוונה
 דאפילו למ"ד הולד כשר והיינו מזהמין דכיון דלף הוי ממזר הוה
 מזהמין דשדין ליה צמר אביו, ואם אימא דלמ"ד הולד כשר
 אינו מותר לנא צקהל כי אם אחר שיתגייר, א"כ איך אמריין דאפילו
 למ"ד מזהמין פטור משום דלוי פסול, תיפוק ליה דאפילו צמ ישראל
 שנתעברה מגוי וילדה צבור פטור מחמשה סלעים, כיון דצפטר רחס
 חלה רחמנא וכיון דצשעה שטולד גוי הוי דשדין ליה צמר אביו, א"כ
 אפילו אחר שטולד אותו פטור מפדיון כיון דצשעת לידה
 פטור, כדאמרין צפרק הרווע [קלד, ח] צגר שנתגייר דאפילו צספק

שפ"ו שהקשה לשיטות הראשונים דס"ל גוי הבא על בת ישראל הולד
 כשר והיינו גוי וצריך גירות ח"ל, הא אימא דהיא דקדושין פ"א מעשה
 באשה אחת שבאת לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה והגדילתו ובא
 עליה והביאום לב"ד וסקלום לא מפני שבנה ודאי הוה אלא שכרוך אחריה
 ע"כ. ולשיטה הנ"ל דכן נכרי מישראלית גוי גמור הוה קשה דאיך אפשר
 היה לסקלו דילמא בן נכרי הוה, והתם הא באמת ליכא רוב בעילות דבעל
 שהרי באה ממרתק ולא ידעו אותה ואת בנה אלא שהיה כרוך אחריה,
 וא"כ מה בכך דחזקה היא שהוא בנה, הא מ"מ איכא למימר דילמא בן
 נכרי הוה ולפי"ז הרי נכרי גמור הוה, וא"כ שניהם אינם נסקלים וכו'.
 ועי"ש בהגהות נכרו ר' עקיבא סופר שתיריך קישית זקנו עפ"י מש"כ
 המהריט"א כאן, דהך מעשה דקידושין מיירי שהיה כרוך אחרי אמו ונהג
 כישאל והוי ישראל עי"ש.

ובשו"ת בית יצחק אה"ע ח"א סי' כ"ט אות ח' כתב אהא דאמרין
 ברי"ה ג' ב דכורש מלך גוי היה רק דמלך כשר היה, ומשו"ה מונים לו
 שנות מלוכה מניסן כמו מלכי ישראל ולא מתשרי כמלכי גויים, וכורש הוה
 דרוש, וכתבו התוס' דהוה דרוש בן אסתר ואחשוורוש, והרי גוי הבא על
 בת ישראל הולד כשר והוה ישראל (אליכא דהילכתא) וא"כ היה דרוש בן
 אסתר ישראל גמור, ומשו"ה מונים לו מניסן ומה קושיית הגמ' למה מונים
 לו מניסן ובעינין לתריך דמלך כשר היה, אולם לסברת המהריט"א ניחא

43. ובמהרש"א קדושין עה, ב הקשה דבכרי רש"י סותרים זה לזה,
 דמרש"י בדף סח, ב מבואר דאי אמריין דהולד כשר היינו גוי וכשר לאחר
 גירות, ואילו ברש"י בדף עו, א מבואר דכשר הוי ישראל כשר, ונשאר
 בצ"ע. אמנם לפי מש"כ המהריט"א כאן מיושב שפיר, דהמשמעות מרש"י
 בדף סח, ב היינו להו"א בלבד, אבל למסקנא גם אי אמריין דהולד כשר
 י"ל דהוי ישראל, וזה גופא כוננת רש"י בדף ע"ו. וכן עמד על הסתירה
 בדברי רש"י השעה"מ בה' איסור"ב פט"ו ה"ג, ותיריך הקושיא כמש"כ
 המהריט"א, וכ"כ גם בשו"ת חמדת שלמה חאה"ע סי' ג'.

44. בשו"ת חמדת שלמה הנ"ל גם הוכיח מדברי התוס' דסבירי דהולד
 ישראל.

45. גם השעה"מ הנ"ל כתב דגמג' זו איכא ראייה ברורה דגוי הבא על בת
 ישראל הולד ישראל גמור, ומכאן הקשה על השיטות דסבירי דכשר לגמרי
 והיינו גוי.

46. על חידוש זה של המהריט"א (ושל המהרש"ל כמבואר לקמן) השיגו
 האחרונים דבכרי קשה הוה בסברא ומסתימת הפוסקים לא משמע כן, ועי'
 בשו"ת מהר"ם שיק אה"ע סי' כ' ושו"ת בית יצחק אה"ע ח"א סי' כ"ט,
 שו"ת דובב משרים ח"א סי' ז' ואבי עזרי תנינא פט"ו מה' איסור"ב ה"ג
 עי"ש. אמנם לאירך גיטא כתבו דלפי חידוש זה איכא נפ"מ בכמה דוכתי,
 דעי"י בשעה"מ הלי' טומאת מת פ"ט הי"ב ובהגהות מעשה חושב את

שרידי

סימן נט

אש

תקיא

תשובה

ב"ה יום ב' פ' בשלה התרצ"ד
לכבוד הרה"ג המפורסם מהר"ש האנאווער
שליט"א

הנני מסכים לכת"ר שמותר לגבאי העיר הארבורג לשנות את כספי העזבונות ולתת לבית המדרש המורים אשר בווייצבורג, עפ"י התנאים שכתב כת"ר: שישמרו את שמות המנדבים ויזכרו את שמם בקדישים וביאהרציט הכל כמו שהתנו. ואין לדמות למ"ש ביור"ד סי' רנ"ו סע' ד', ברמ"א: "אם פירש הנותן ואמר שיתנו לעניי העיר ... אין להם לשנות אפילו לתלמוד תורה", דהתם הטעם שכבר זכו בהם עניי אותה העיר, ובנידון דידן אין עניי באותה עיר ואין מי שיזכה בכסף זה, וגם אמדינן לדעת המנדבים שרוצים שיתפללו ויגידו קדיש לזכרם, וזה אי אפשר שם. ולכן פשוט יותר מביעתא בכוחא שמותר לגבאי עיר הארבורג לשנות, כמבואר ביו"ד סי' רנ"ט סע' ב' וברמ"א שם. ואו"ש וברכה למעכ"ת.

ידידו ומוקירו כערכו הרם
יחיאל יעקב וויינברג

סימן נט

אם בני הקהילה מחויבים לטפל בבן הנולד לנערה שהרתה לזנונים ומתה

ב"ה
לכבוד ידידי הרב הג' חו"ב מצוין ביר"ש ובמידות
טובות, כש"ת מהר"י סמואל (נ"י) [הי"ד] אבד"ק
אוסלו יצ"ו

מכתב כת"ר קבלנו. ובדבר שאלתו בנערה יהודית שהרתה וילדה לזנונים ומתה אחרי לידתה, אם מחויבים ראשי העדה למול את התינוק ולהכניסו בכריתו של אברהם אבינו ולטפל בחינוכו עפ"י דת משה וישראל, וכת"ר כותב שראשי עדתו נמנעים לדאוג בעד הילד לפי שאינם רוצים לספח לעדתם ילד זנונים.

הנה אף שיכולים אנחנו להבין רגשות לבכם של אלופי העדה, החרדים ודואגים לכבוד עדתם המפוארה, ויראים שלא ימיטו קו קלון וחרפה על עדה קדושה בישראל — מ"מ הוראת כת"ר נכונה עפ"י דיני תורתנו הקדושה, כמו שאבאר להלן. ועל ראשי העדה לבטל דעתם מפני דעת תורה. וזהו כבודם ותפארתם, שבטלו רצונם מפני רצונו של אביו שבשמים, אשר ברחמיו המרובים עניו פקוחות עלינו לשמור עמו ישראל לבל ידח ממנו נדח.

ובגופא דעובדא, הנה כת"ר לא בירר מי הוא אבי הילד, אם הוא ישראל או גוי, ואמו של הילד איננה בחיים ואי אפשר לשאלה ממי נתעברה. ואף אם היתה בחיים לא היה בדבריה ממש, מכיון שהיא שוטה ומופקרת. אבל אין אנו צריכים לזה, מכיון שהדין נפסק בשו"ע אבה"ע סי' ד' סע' י"ט: "עכ"רם הבא על בת ישראל ... הולד כשר ופגום לכהונה". ובאמת אפילו למ"ד הולד ממזר, מ"מ מחויבים למולו, כמבואר ביור"ד סי' רס"ה סע' ד'.

אמנם, לפי מה שנפסק הדין שהולד כשר, יש לשאול אם הוא ישראל גמור ואינו צריך גירות, או שאינו ישראל גמור וצריך גירות. עיין בפתחי תשובה אבה"ע סי' ד' סק"א, שהביא מחלוקת של גדולי האחרונים בזה. ועיין בשער המלך הל' איסורי ביאה פט"ו, "ראיה מסוגיא דבכורות דף מ"ז, דמבואר דחייב בפדיון". וא"כ מוכח שאינו צריך גירות — ועיין בפ"ת שם, בשם הגאון מליסא לדחות רא"י זו בחריפות עצומה.

ועכשיו אם נאמר שצריך גירות, א"כ אפשר שיש רשות לאלופי העדה שלא לקבלו ושלא לטפל במילת הילד. וראה בשו"ת מהר"ם שיק אבה"ע"ו סי' כ', שרוצה לומר שאם בת ישראל נישאת לעכו"ם, שמותר מצד גדר וסייג למנוע ממילת הולד, כמבואר ביו"ד סי' של"ד סע' ו' במנודה, שרשאים ביו"ד שלא למול את בניו, אלא שבסוף דבריו העלה שלסייג וגדר צריכים שיסכימו כמה רבנים, ובלאו הכי אפשר שבדור פרוץ כזה, שגם מצות מילה אינה חשובה עליהם, לא תפעול עליהם מניעת המילה וע"כ צריך עיון אם לעשות גדר זה. ובנידון דידן שהאם זנתה, ודאי לא שייך

**סימן ס
האם מותר למול בן ישראלי הנוול
מנכרית**

א

נשאלתי – כמה פעמים מרבני צרפת, אשכנז ושווייץ, אי מותר למול בן מי שנשא נכרית, ויש שהתירו בסמכם על מ"ש בספר מטה לוי ח"ב סי' נ"ד להתיר. וכן נראה משו"ת מהר"ם שיק יור"ד רמ"ח, שדעתו להתיר את המילה בלא ברכה עיי"ש.

ועכשיו ראיתי בירחון אחד, שרב גדול אחד העלה שוב שאלה זו על הפרק והורה לאסור, אבל לא הביא ראיות מכריעות לסברתו, ולכן עלי להודיע ששאלה זו כבר עלתה על הפרק באשכנז לפני שמונים שנה בחיי הגה"צ ר"ע הילדסהיימר, והגר"צ הירש קאלישער הורה להיתר, והגאון ר"ע הילדסהיימר יצא נגדו במאמר גדול והוכיח שיש כאן איסור גמור, וטעמו ונמוקו הוא:

ראשית, דברי הט"ז והעטרת זהב בסי' רס"ג, שכתבו בפירוש שאסור להחתים ברית קודש על גוף נכרי, ובשו"ת מעיל צדקה (הובא בפ"ת ובעיקרי דינים שם) הביא בשם הזוהר, שיוסף הצדיק נענש על שהחתים ברית קודש במצרים ואעפ"י שכוונתו לשם שמים, נענש על זה.

ומה שהביא הטור בשם העיטור, וכן ביו"ד סי' רס"ו, שישראל שנוולד לו בן מעכו"ם אין מלין אותו בשבת, משמע שבחול מותר – כבר כתב הפרישה דה"ה בחול אסור למול אותו, אלא דהתם מיירי בדיני שבת להכי נקט הך לישנא.

וראיית הש"ך ביו"ד סי' רס"ג מהא דמותר למול בשכר או משום איבה (עי' בדפוסים ישנים, כי בדפוסים חדשים נשמטו הדברים ע"י הצנזור, ומצוה לתקן בהוצאות החדשות) וא"כ ש"מ דמותר – יש לדחות, דהתם מיירי במילה בלא פריעה, שהוא כאינו מל ולא הוי ברית קודש.

והגר"ע הילדסהיימר הביא ראי' מגמ' מנחות מ"ג, א שאסור למכור טלית מצויצת לנכרי שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו, וא"כ מכש"כ שאסור

עשיית גדר לענין מילה, ומכש"כ בנערה זו שהיתה משוגעת, כמו שכתב כת"ר.

והנה במהר"ם שיק שם, העלה שדעת השו"ע ורוב הפוסקים שאין צורך לגירות והולד ישראל גמור. ולפי דעת "תפארת למה"ה" שהובא בפ"ת שם, מותר גם למולו בשבת. ואף שמהר"ם שיק אוסר למולו בשבת, מ"מ בחול בודאי מחויבים למולו. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"ב סי' כ"ז במפתחות, שהביא בשם הרשב"א והרמב"ן ליבמות מ"ז, א בן ישראלית אינו צריך גירות, ועי"ש שהביא בשם הגהות מיימוני הל' תפלה פי"ב, וב"י או"ח סי' רפ"ב, שעבד שאמו היא מישראל מותר לעלות לתורה, שישראל גמור הוא. ועיין גם בקונטרס "ישב מצרף" מהגאון אב"ד דמאד ובקונטרס "וכתורה הזאת" מהגאון דוויטצען ז"ל, שהביא גם מהר"ש במס' שביעית פ"י מ"ט, שא"צ גירות.

הרי דעת גדולי הראשונים והסכמת גדולי האחרונים שהוא כישראל גמור וא"כ ממילא מחויבים ביו"ד סי' רס"א סע' א'. ועיין שם סי' רס"ה ס"א, שאם אין אבי הבן אצל המילה מברך אחר ברכת להכניסו בבריתו של אברהם אבינו. וכבר הוסכם בספרי האחרונים, שעל הרב מרא דאתרא להיות סנדק ולברך ברכת להכניסו בילד כזה, שהוא מפחותי ערך, כדי שלא תהינה מצות בזויות עלי' – עיין בספר אות חיים ושלום סי' רס"א סק"א.

ולענין פדיון הבן – הנה דעת הגאון בעל שו"ת בנין ציון סי' ק"ד וק"ה שבי"ד צריך גם לפדותו. אולם בספר מנחת אלעזר ח"ד סי' כ"ד העלה, שאין להטיל על ביי"ד טרחה והוצאות פדיון הבן. עיי"ש נמוקו וטעמו.

היוצא מכל האמור, שהוראת כת"ר נכונה ועל אלופי עדתו לעשות כפי דעתו, שהיא דעת תורה.

וה' יגדור פרצות עמו ישראל ונזכה להרמת קרן עמנו ותוה"ק.

ידידו המוקירו

יחיאל יעקב וויינברג

סימן כ"ד

אשת איש שילדה ולד מן הגוי אם הולד הוא ממזר.

שאלה: כשעסקתי בפעולת הצלת ילדי ישראל שנטמעו בין הגויים, פעולה שהיתה כרוכה בקושיים רבים לאין ספור שאין לתארם, בא לפני מקרה אופייני מאוד שהוא אחד מרבים שקרו בעטיו של המצב האיום בו ניתנו אחינו ואחיותינו בעטיה של המלחמה ובעטין של גזרת השמד והכליון שגזר עלינו הצורך הנאצי ימ"ש.

כאמור היתה פעולת הצלה זאת כרוכה בקושיים רבים שנערמו על דרכם של אלה שעסקו בהצלת הילדים היהודיים שנמצאו אצל הגויים, כי מלבד סכנת הדרכים ששררה בזמן ההוא מיד לאחר השחרור מידי הגרמנים, דבר שהיה בטבעו מכשול עצום לפעולה זו שדרשה זריזות ומהירות, כי לא פעם קרה שנודע לגויים מחזיקי הילדים שנודע ליהודים שנמצא בידיהם ילד או ילדה, ועד שסיפק היה ליהודים שטיפלו בענין זה לבוא למקום ההוא בגלל סכנת הדרכים והנה הגויים שחשבו את הדבר לאחת ממצות דתם, להעביר נפש יהודית ממחנה היהודי אליהם, — הצליחו בינתיים להחביא את הילד או הילדה במקום סתר ולהכחיש את דבר המצאם אצלם, מלבד זאת, השתמשו הגויים בכל מיני אמתלאות והשתמשויות בכדי להתחמק מחובת החזרת הילדים היהודיים.

ביחוד הצטיינו בזה הכמרים, הנזירים והנזירות חובשי המנזרים שבידיהם נמצאו הרבה ילדים, הם דיברו עם היהודים אחת בפה ואחת בלב, בפיהם דיברו שוא כאילו הם מודים כביכול על חובת החזרת הילדים וכימינם ימין שקר הושיטו עזרה לגויים מחביאי הילדים ועשו את הכל בכדי למנוע החזרתם למסורת אבותיהם.

קלו

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ב' קלז

לכן ראיתי את הדבר כמקרה נדיר ביותר כשבאה לפני אשה נכרית והביעה את נכונותה להחזיר את הילד היהודי שהופקד בידה בידי אמו לקרובו היהודי, אלא שהיהודי הזה שהוא קרובו של הילד מסרב לקבלו ולקחתו ממנה. כמובן שביקשתי את הנכרית שתספר לי את כל פרטי העניין הזה, והיא סיפרה לי, שאם הילד מתה זמן קצר לפני השחרור, אולם לפני כן נתעברה מנכרי אחד שהחביא אותה מידי הגרמנים וילדה את הילד הזה, אולם לפני מותה כשהרגישה שקצה קרוב לבוא, היא קראה אליה את הנכרית הזאת וביקשה אותה כשדמעתה על לחיה שתבטיח לה שמיד לאחר השחרור תחזיר את הילד ליהודי אחד מקרובי בעלה, ואם תבטיח לה זאת תוכל למות במנוחה בהיותה סמוכה ובטוחה שנשאר נצר ושורש למשפחתה שנכרתה בידי הרוצחים הגרמניים ולא נשאר ממנה אחד.

הנכרית הזאת שהיתה רעותה הבטיחה לה חגיגות שתקיים את צואתה האחרונה, ומיד לאחר זאת סגרה האם היהודית את עיניה לנצח בשינת עולמים. וכשנשברה זרוע עוזו של הצר הצורך הגרמני ימ"ש, מיהרה הנכרית לקיים את דברי רעותה המתה, ואחרי רוב עמל היא הצליחה למצוא את היהודי הזה שליידו צייתה אם הילד לתחזיר את ילדה, אולם למרבה צערה ומכובתה סירב היהודי הזה לקבל את ילדה באמרו שהילד הזה אינו יהודי הואיל והוא נולד מנכרי, ומכיון שהיהודי לא רצה לקבל את הילד לא נשארה הברירה בידיה אלא לאמץ את הילד הזה אליה ולגדלו כנכרי, וכך עשתה.

אולם כעבור איזה זמן — הוסיפה הנכרית לספר — באה אליה אם הילד בחלום הלילה כשהיא ממררת בבכי וביקשה ממנה שתלך אל רב יהודי ותספר לו את כל פרשת הילד הזה ואת דבר הסירוב שקרובו מסרב לקחתו ולגדלו כיהודי, ולכן היא באה אלי לספר על הדבר הזה כדי שאמצא עצה ותחבולה שהילד יהיה יהודי, ובזה להמציא מנוחה נכונה בשמי מרום לנשמת רעותה המתה שאין לה שם מנוח עד שתקויים צואתה שצייתה לפני מותה.

לאחר שהודיתי לנכרית הזאת על שסיפרה לי את הדבר הזה, שלחתי לקרוא את האיש היהודי קרובו של הילד, כדי לשמוע מה בפיו ואם אמת הוא מה שהנכרית סיפרה שהוא מסרב לקבל את הילד, ומה זה ועל מה זה הוא מסרב?

היהודי הזה נענה לי ובא לקריאתי, והוא סיפר לי, שאמת ונכון הוא מה שהנכרית סיפרה, ורק מחמת בושה ובזיון הוא ביקש להשתיק את הדבר הזה ולא לספר לאף אחד בחשבו שזהו בזיון גדול ופגם למשפחתו, כי בעל האשה שהוא קרובו חי והוא נמצא במינסק ועוסק שם במקצועו כרופא, וכשהנכרית באה אליו בפעם הראשונה ורצתה למסור לו את הילד, הוא הודיע על כך מיד לבעל האשה, אולם הלז לא רצה אפילו לשמוע על הילד הזה מכיון שבן זוננים הוא, ולדעתו הצדק עם בעלה כי הילד הוא ממזר ואסור לבוא בקהל, הואיל והיה לאשה הזאת בעל כשהרתה לזוננים מהגוי, ולפי דיני ישראל הרי ממזר הוא, ולכן גם הוא לא רצה לקבלו, כי חשב מה בצע כי יקבלו, הלא בין כך ובין כך הוא ממזר ואסור לבוא בקהל, ולקבל אותו ולהודיע לכל שהוא ממזר הלא בושה הוא ופגם למשפחתו, לכן הוא חשב שמוטב שישאר אצל הנכרית ויתגדל אצלה כנכרי, ולכל הפחות לא ירבו ממזרים בישראל על ידו ולא יופגם שם משפחתו הטוב,

והאיש היהודי הזה התחיל לבקש ממני שלא אספר חם ושלום על הדבר הזה לאף אחד, כי משפחתו היא משפחה מיוחסת נודעה בישראל, ואם האשה האומללה הזאת עשתה מה שעשתה בגלל אונם נפשות כדי להציל את נפשה, אבל את הנעשה אין להשיב, ולמה עוד להוציא שם רע על משפחה נכבדה לאמור כי אחד מהם הוא ממזר.

הרגעתי את היהודי בהוספת דברי תוכחה שלא טוב עשה בהתאמצו להשתיק את הדבר, כי היה יכול לגרום על ידי זה לאבדן נפש אחת מישראל, כי הילד הזה לא רק שאין לו דין של ממזר אלא יש לו דין של ישראל, ומן השמים הוא שסייעו שהנכרית הזאת תתאמץ לקיים את דברי רעותה המתה שרצתה להחיות זרע למשפחתה שנמפתה על ידי הרוצחים הנאצים האכזרים, ולולי הנכרית הזאת היה

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ב' קלמ

גורם על ידי שתיקתו שהילד הזה יטמע לגמרי בין הגויים מכלי שידע את צור מחצבתו ואת דת מורשת אבותיו, ואכן אם בכל זאת הוא אינו יכול לטפל בולד הזה, לכל הפחות שיסכים לקחת אותו מיד הנכרית ואני כבר אדאג לו שימסר לידי משפחה יהודית אדוקה שתגדלהו ותחנכהו להיות בן נאמן לעמו ולדתו.

היהודי הזה שמע בקולי וסידר את כל הענינים הפורמליים הקשורים עם החזרת הילד מיד הנכרית וקבלתו, בהתאם לדכריה האחרונים של אם הילד, ואני מצאתי משפחה כשרה והגונה שהסכימו לאמצו להם לבן. משפחה זאת היגרה אחר כך ללונדון, והבן הזה לומד שם בשיבה ומצטיין בלמודיו ובדרכי הנהגתו לשמחת לב „הוריו“ האוהבים אותו כנפשם ומכרכים לגומל חסדים טובים על שזיכה להם את המצוה הגדולה הזאת לקיים נפש אחת מישראל, שקרוביו דחו אותו בשתי ידיים כחשבם שהוא יגרום פגם למשפחתם, והיו עלולים לגרום על ידי זה שישאר לעולם בין הגויים ולא ידע אף פעם שהוא מזרע עם קודש במ בחר יה לעם נחלתו וסגולתו מכל העמים.

אולם הבירור ההלכתי בנידון הילד הזה אם הוא כשר או לא, שהעליתי להיתר הוא כדלהלן וזה החלי.

תשובה: במס' יבמות דף מ"ה ע"ב גרסינן: והלכתא כותי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש, וכתב שם רש"י ז"ל, בין באשת איש, כדאמרן שאין עושה ממזר אלא מי שיש לו קידושין על אחרים, עכ"ל. וגם ברמב"ם פרק ט"ו מהלכות איסורי ביאה הלכה ג' פסק וז"ל: עכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש בין באונס ובין ברצון ע"כ עיי"ש.

אולם הראב"ן חולק בזה על הרמב"ם והוא כתב ביבמות שם, דהא דאמרינן נכרי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש, זהו דוקא כשזינתה באונס אבל לא ברצון, אבל כבר תמה עליו בשו"ת דבר אברהם ח"ב סימן ר"ג, מנין לו לראב"ן לומר כן, ע"ש באבן שלמה אות ל"ג מש"כ.

קט

שאלות ותשובות ממעמקים, חלק ב'

ובשוע אבן העזר סימן ד' סעיף י"ט פסק המחבר: עכו"ם ועבד שבאו על הממזרת הולד ממזר ואם באו על בת ישראל בין פנויה בין אשת איש הולד כשר ופגום לכהונה, ועי' בסימן כ"ה שהארכתי בבירור דין זה אם הולד פגום הוא לכהונה כמו שפסק המחבר או שהוא כשר אפילו לכהונה כפי שמשמע מפשטות לשון הרמב"ם שלא הזכיר שהולד פגום הוא לכהונה כמו שכתב המחבר, עיי"ש היטב ותמצא נחת.

ועי' שם בפתחי תשובה ס"ק כ"ג שכתב וז"ל: בין אשת איש, עיי"ש בתשובת בשמים ראש סימן ה' שנשאל אשת איש שעזבה דת ונשאת לישמעאל והיה לה בנים ואחר כך חזרה לדת ישראל מהו דין הבנים שהיה אחד רוצה לומר דחיישינן שמא זינתה עם ישראל והשיב הוא ז"ל דאין דעתו מסכמת שאם היא הוחזקה כל ישראל לא הוחזקו ואפילו אם תדמהו לה הוא ארוס וארוסתו ואפילו יש כאן ישראלים חשודים או עוזבים דת תולכים לביתה מכל מקום בעלה משמרה ורוב בעילות אחר הבעל דהנהו רובא דפליגי ר"ג ור"י היינו היכא דזינתה אבל איש הדר עם אשתו בקביעות אחד נכרי ואחד ישראל בניו מתיחסים אחריו ע"ש, ועי' שם עוד בפתחי תשובה שהביא מספר חמדת שלמה סי' א' שהעלה גם כן בשאלה מעין זאת שהולד כשר הוא ולא תלינן שזינתה עם ישראל גם כן, אלא אם הולד בת היא העלה שהיא פסולה לכהונה עיי"ש כל האריכות בפתחי תשובה.

ולפי זה בנידון דידן הרי פשוט שהולד כשר הוא אף שאם הילד היתה אשת איש וכמו שפסקו הרמב"ם והשר"ע שעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין באשת איש ומקורם טהור מההיא דיבמות שהבאנו, וגם אין לחשוש כלל בנידון דידן שמא זינתה האשה הזאת עם ישראל והולד הוא מן הישראל הוא ממזר, דאף שכאן לא שייך לומר סברת הבשמים ראש שהעלה שהאשה בעלה משמרה בין אם הוא ישראל או נכרי, שהרי היא לא היתה נשואה לנכרי הוה, אלא רק זינתה עם ישראל גם כן, שהרי במקום מתכוואה בין הנכרים לא היה שם ישראל בנמצא, ואף לשום ישראל לא היה ידוע שהיא נמצאת שם במקום ההוא כי כולם חשבו שהיא ברתה בומן המלחמה

בשום מגע עם יהודים ואין לנו לחשוש שמא זינתה גם כן עם יהודי באופן שהולד הוא ממנו.

מכל זאת נראה שהולד כשר בלי שום חשש, וצויתי למול אותו כדת וכדין ומלבד זאת גם להטבילו כדי לצאת ידי חובת כל השיטות בזה וכפי שביררתי באריכות בסימן כ"ה עיי"ש היטב.

פימן פ

באור פרש"י שהוכחת רבא דאין אב לעכו"ם הוא מסיפא, ובאור גירסת חלק אחר פשיטא

עש"ק נחמו תשי"ט.

מע"כ בני אהובי הרה"ג מוהר"ר דוד פיינשטיין שליט"א.

מה שפירשת בכוננת רש"י יבמות דף צ"ח ד"ה דהא על ראיית רבא שאין אב לעכו"ם אפילו בידיע משני אחין תאומים דטפה אחת היתה ונחלקה לשתיים וקתני סיפא לא חולצין ולא מייבמין שכתב רש"י ומסיפא יליף טעמא דאי מרישא לא מצי למילף דאפילו שאר האם אין לו דטעמא לאו משום דורמת סוסים הוא אלא משום דכקטן שנולד דמי, דמסיפא יליף הוא ממה שאמר אחר לא חולצין ולא מייבמין ואין חייבין משום אשת אח ומסקינן דה"ה דאפילו איטורא נמי ליכא הוא פירוש אמת שכן מפורש בתוס' בכורות דף מ"ז ד"ה נתגיירה ומשמע שם שכן גרסי בגמ' ואולי משום שכתב רש"י ומסיפא יליף נקטו כמו שמפורש בגמ' כן. ומש"כ הרש"ש ודברי התוס' בכורות ד"ה נתגיירה צע"ג אולי כוונתו על שכתבו שם בסוף שאיכא הוכחה גם מלא חולצין ולא מייבמין משום דאי לאו טעמא דאפקריה היה לנו להצריך חליצה מדרבנן שהוא דלא כרש"י שכתב שמהו אין ראייה דהוא משום דכקטן שנולד דמי ורק מאין חייבין משום אשת אח שגם לא נאסרין מדרבנן הוכיח רבא דאי לא אפקריה היו נאסרין מדרבנן, והטעם דכיון דלא כל אחין זוקקין לחליצה לא יבואו להקל בישראל ממה שיראו שאחין מאב עכו"ם אין זוקקין לחליצה דאף שיאמרו שגם של עכו"ם נחשבו אחין לא ילמדו לאחים מישראל משום דאולי אחין מאב עכו"ם לא עדיפי מאחין מן האם אבל לעריות שכל אחין אסורין יבואו להקל גם בישראל ולכן היה להם לאסור ומדחזינן שלא אסרו באחין מן האב אלמא דאין אב לעכו"ם כלל דרחמנא אפקריה ולא יבואו להקל בישראל, ולכן על התוס' שסברי דאי לאו טעמא דאפקריה היה לנו להצריך גם חליצה דג"כ הי"ל לחוש לאיחלופי בישראל הקשה דא"כ למה גרסי או מפרשי שהוכיח מסיפא מואין חייבין משום אשת אח כיון דמלא חולצין דרישא נמי איכא ראייה וע"ז נשאר בצע"ג.

ומה שהקשת איזה פירוש הוא ביבמות דף צ"ט בכהנת שנתערב ולדה בולד שפחתה חולקין חלק אחד בגורן שמקשה חלק אחד פשיטא, הא ברור שנותנים

לכהן תרומה גם בעד עבדו שהרי צריך להאכילו באם חולק התרומה שלו להרבה כהנים לפי צרכם לבני הבית שעליהן, ואם נותן לכהן אחד הכל לא שייך כלל לשון חלק, וזהו כוונת גירסת רש"י חלק אחד ס"ד היינו דאין בזה דין חלוקה שתלוי ברצון הבעלים ליתן אף לכהן אחד הכל ואם רוצה לחלוק לכל הכהנים שבאו לגורן שכן הוא מן הראוי לעשות ודאי יש לו ליתן לכהן שיש לו עבד גם עבור העבד שהם שני חלקים ואיך אמר חלק אחד, והיא קושיא גדולה על הגירסא פשיטא שכן גרסי התוס' ופירשו פשיטא שאין להם אלא חלק אחד, וצריך לומר שפירוש חלק אחד אינו בחלקים שוים דהא יש כהן שיש לו בני בית מרובים מלכהן אחר רק הסך שנותן לכל כהן כפי צרכו לכל בני ביתו נקרא חלק בין הוא גדול בין קטן ולזה מקשה פשיטא שמה שנותן בעד שניהם אף שהוא יותר ממה שנותן לכהן אחר נקרא רק חלק אחד כיון שהנתינה הוא רק בשביל הכהן שהוא אחד משניהם, וגם צריך ליתן להם בחלק אחד משום ששניהם ניוזנים מבית אחד ולא בשני חלקים.

אביך אהבך בלוי'.

משה פיינשטיין

פימן י

באשה שזרק הרופא במעיה זרע של איש אחר אם נאסרה לבעלה, ואם יש איזה חשש בהולד

א' דר"ה אדר תשכ"א.

מע"כ ידידי הר' ברוך גראס שליט"א.

הנה דבר האשה אשר עברו כעשר שנים ולא ילדה והחסרון אמרו הרופאים שהוא ממנו שלכן מחמת שרצתה להוליד בן כרצון כל הנשים, וכדאיתא ביבמות דף ס"ה דאף דהלכה דלא מיפקדא אשה אמצות פו"ר מ"מ כופין הבעל לגרשה וליתן לה כתובה בטענה דמסיבו דילה מאי תיהוי עלה דהך אחתא, ולא בעיא הך אתתא חוטרא לידה ומרא לקבורה, ובלא זה ידוע גם מהאמהות הקדושות שרצו להוליד וכל נשי דעלמא כן, הלכה להרופא וזרק ברחמה זרע של איש אחר שלא ברשות בעלה ונשאל מע"כ מהבעל אם מותרת לו ואיך הוא דין הולד, הנה ברור שבלא ביאת איש לא נאסרה אשה לבעלה ואיסור סוטה לבעלה הוא רק מצד איסור הביאה ולא מצד הזרע של איש אחר שיש במעיה דאם בעלה איש אחר אף בביאה שלא יצא זרע ואף

ניסת לכהן אין לאוסרה לזו שהוא ספק גם להשו"ע אף מליגשא לכתחלה. וגם גראה לע"ד שאף וד בת ישראל מעכו"ם שפסולה לכהונה הוא נמי דוקא כשהיה דרך ביאה שהוא איסור ולא מאמבטי ולכן אף לכהונה אין לפוסלה.

אבל הבעל אם אינו רוצה לזון אותו יהיה פטור וכן יהיה פטור מהוצאת הלידה ורפואתה שע"י זה כיון שעשתה זה שלא ברשותו.
ידידו.

משה פיינשטיין

סימן יא

בענין גיורת לפצוע דכא כהן וממזרת
לפ"ד

י"ח מנ"א תשט"ו.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר מנשה קליין שליט"א.

ענף א

בדבר קושית כתר"ה על הריטב"א יבמות שבדף ס' כתב שהרמב"ם סובר דגיורת אף פחותה מבת ג' פסולה לכהן מן התורה משום זונה ובדף ע"ו כתב דהרמב"ם שאוסר פצוע דכא בממזרת ומתיר גיורת לפצ"ד כהן הוא משום דסובר דגיורת לכהן הוא רק איסור מדבריהם וממזרת איסור תורה, ודאי קושיא גדולה היא. ויותר תמוה שמציין להא דכתב בפ' הבא על יבמתו שגיורת נמי איסור תורה היא לכהן ושם הא כתב גם שכן כתב הרמב"ם ומ"מ לא הוקשה לו אטעמיה מהרמב"ם גופיה. ואין לומר שכוונתו כהמ"מ בר"פ ט"ז מאי"ב מטעם דלא מפרש לאויה בקרא ואין איסורו שוה בכל, דאם סובר שיש חלוק מטעם זה מאיסור ממזרת אין לו קושיא ממה דכתב בפ' הבא על יבמתו דרק שהוא איסור מדאורייתא איתא שם אבל ודאי הוא לאו שאינו שוה בכל וגם לא מפורש בקרא אלא או בקרא דיוקואל או הלבאת גמירי לה להריטב"א שם. אלא משמע דהריטב"א אינו סובר חלוק המ"מ כיון דעכ"פ הוא איסור תורה אין לחלק מממזרת ולכן פי' שהרמב"ם סובר דגיורת לכהן הוא רק מדבריהם וזה תמוה דהוא דלא כדכתב בדף ס' בדעת הרמב"ם והיה ליה להקשות מדעת הרמב"ם עצמו.

בשלא כדרכה נאסרה על בעלה מדין סוטה ואם בא זרע לגופה שלא מביאה כאמבטי שנוצר בגמ' שלא נעשה איסור זנות לא נאסרה על בעלה.

וכן הולד הוא כשר שגם ממזרות הוא רק כשהיה ע"י ביאה. ואף שהולד ממזר אף באופן שדבקום נכרים זה בזה לא עברו על האיסור משום שהיו אנוסים מ"מ היה זה דרך ביאה שהוא זנות, אבל בנתעברה ע"י שנכנס הזרע של אחר במעיה באמבטי שנוצר בגמ' וכהא דעושין הרופאים בזמננו אינו ממזר ואף שהיה זרע של אחד מקרוביה כגון מאביה וחמיה ואחיה, וכידוע שכן סירא נולד כן ומפורש בט"ז יו"ד סימן קצ"ה סק"ו וכן בב"ח שהביא מהגהת סמ"ק בשם הר' פרץ דכיון דאין כאן ביאת איסור הולד כשר לגמרי אפילו תתעבר מש"ז של אחר כי הלא בן סירא כשר היה וכן משמע בב"ש באה"ע סק"י ובח"מ סק"ח. ומה שהביא באוצר הפוסקים שם ס"ק מ"ב בשם ספר בר ליואי ומנחת יחיאל שחולקין אינו כלום ומה שהקשה דהולד ממזר אינו משום הנאת ביאה, הוא הבל דאף שאינו משום הנאת ביאה אבל ודאי דוקא משום ביאה היא דהוא דבר האסור כדאיתא בלשון הגהת סמ"ק ואין לחוש לזה כלל.

אך אם ידוע של איזה אדם הוא אם הוא משל יהודי יהיה הולד אסור ליגשא לזרע של אותו אדם כדאיתא בט"ז שם ובב"ש שם אבל כיון שלא ידוע יהיה מותר בכל הנשים משום דאוליגן בחר רובא נשים שמותרות לו. אבל האמת שאין לחוש שהזרע היה משל יהודי כיון שהרוב הם משל נכרים, דלכך שהערים שלנו וכל המדינה הם רוב נכרים, הו"א אלו המוציאין זרע שלהם לדבר זה ודאי רוב נכרים. ומה שאמר הרופא שהוא משל יהודי אינו נאמן דאמר זה משום שחשב שזה יותר טוב לפניו שהיא יהודית. ולכן ליכא שום חשש איסור לא בהאשה לבעלה ולא בהולד לקהל. ועיין באוצר הפוסקים שהביא בשם מהרש"ם שאף לכתחלה התיר לעשות כן בשעת צורך גדול וכן בשם ספר עמק הלכה וכ"ש כשכבר נעשה זה שח"ו לו להתרחק מאשתו. ואם הולד תהיה בת אם מותרת לכהונה יש ג"כ לצדד להתיר שהרי שיטת הרי"ף שהולד מעכו"ם הבא על בת ישראל כשרה לכהונה ואף להש"ע סימן ד' סעיף י"ט שפסול לכהונה הרי הכא יש ספק להח"מ שמא אין שייך כלל לבעל הזרע שלא בקרא בנו ואף שיותר נוטה כהב"ש שהוא בנו וא"כ הכא אולי נחשב שהוא זרע של עכו"ם אף שלא מתייחס אחריו. הרי יש כאן קצת ספק שמא הוא של יהודי ואף שהוא מיעוט הוי בצרוף שניהם כספק גמור וכיון שמסיק הב"ש בסק"ב שבדיעבד אין מוציאין אם